

ONTWIKKELGESPREK

onderdeel van de visitatie

Vanaf het NVAO beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland 2016 heeft NVAO aan het bezoekprogramma (beoordelingsgesprek in het kader van accreditatie en verbetering) het ontwikkelgesprek toegevoegd.

In het ontwikkelgesprek komen mogelijke verbeteringen vanuit een ontwikkelperspectief aan de orde. De uitkomsten van het ontwikkelgesprek worden in een afzonderlijk document vastgelegd en de onderwijsinstelling is verplicht deze uitkomsten extern te publiceren.

Conform het interne visitatie-accreditatieproces stelt het bestuur zowel het visitatierapport als het verslag ontwikkelgesprek vast. Na besluitvorming CvB wordt het verslag ontwikkelgesprek op visitatiejaar gepubliceerd op de website van NHL Stenden Hogeschool.

Weergave van het ontwikkelgesprek dat plaatsvond als afronding van de clustervisitaties Flexibel Onderwijs, Experiment Leeruitkomsten NHL Stenden Hogeschool (februari 2020)	
CLUSTER TECHNIEK	
Academie	Technology & Innovation
Opleiding(en)	Ba Technische Bedrijfskunde Ba Werktuigbouwkunde (dual)
Academie	ICT & Creative Technologies
Opleiding(en)	Ba HBO-ICT
Datum visitatie	Donderdag 6 en vrijdag 7 februari 2020
CLUSTER TWEEDEGRAADS LERARENOPLEIDINGEN	
Academie	VO & MBO
Opleiding(en)	Ba Leraar Duits Ba Leraar Engels Ba Leraar Frans Ba Leraar Fries Ba Leraar Nederlands Ba Leraar Biologie Ba Leraar Natuurkunde Ba Leraar Scheikunde Ba Leraar Wiskunde Ba Leraar Aardrijkskunde Ba Leraar Algemene economie Ba Leraar Bedrijfseconomie Ba Leraar Geschiedenis

	Ba Leraar Maatschappijleer Ba Leraar Gezondheidszorg & welzijn Ba Leraar Omgangskunde
Datum visitatie	Maandag 10 en dinsdag 11 februari 2020
CLUSTER SOCIAAL KAPITAAL	
Academie	Social Studies
Opleiding(en)	Ad Service, Welzijn & Zorg Ba Social Work
Academie	International Business Administration
Opleiding(en)	Ad Human Resource Management Ba Human Resource Management
Datum visitatie	Dinsdag 11 en woensdag 12 februari 2020
CLUSTER MANAGEMENT & COMMERCE	
Academie	Commerce & International Business
Opleiding(en)	Ad Ondernemerschap en Retail Management (dual) Ba Ondernemerschap en Retail Management (dual)
Academie	Economics & Logistics
Opleiding(en)	Ad Logistiek en Economie (dual)
Academie	Stenden Hotel Management School
Opleiding(en)	Ad Hotelmanagement (deeltijd en dual) Ba Hotelmanagement (deeltijd en dual) M International Hospitality and Service Management
Academie	Leisure & Tourism
Opleiding(en)	Ad Leisure & Events Management
Datum visitatie	Woensdag 12 en donderdag 13 februari 2020

Datum ontwikkelgesprek	18 februari 2021
Gespreksdeelnemers (functies)	Het ontwikkelgesprek vond plaats met vertegenwoordigers uit alle clusters in heterogene groepen. Deelnemers namen deel aan een drietal themagesprekken: a) borging en rol examencommissie, b) feedbackprocessen binnen Flexibel Onderwijs en c) leerwegaafhankelijk toetsen. Daarnaast waren alle deelnemers aanwezig bij de plenaire terugkoppeling onder leiding van de voormalig programmamanager Flexibel Onderwijs NHL Stenden Hogeschool.
	<p>BORGING EN ROL EXAMENCOMMISSIE</p> <p>Gespreksleider: voormalig lid programmateam Flexibel Onderwijs - voorzitter Examencommissie Academie Primair Onderwijs</p> <p>Interne deelnemers: docent en lid examencommissie – cluster Management & Commerce docent en lid examencommissie – cluster Management & Commerce docent en voorzitter Platform examencommissies NHL Stenden Hogeschool docent en lid examencommissie - cluster Sociaal Kapitaal docent en lid examencommissie - cluster TLO docent en lid examencommissie - cluster Techniek</p> <p>Externe deelnemers (NQA): Yvonne Leegstra – secretaris Walter Roovers – panellid Evelien Leurs - panellid</p>
	<p>FEEDBACKPROCESSEN BINNEN FLEXIBEL ONDERWIJS</p> <p>Gespreksleider: voormalig lid programmateam Flexibel Onderwijs - adviseur onderwijs- en onderzoekskwaliteit</p> <p>Interne deelnemers: docent – cluster Techniek docent en lid curriculumcommissie – cluster Techniek docent – cluster TLO docent en studietoestelcoach – cluster Management & Commerce docent en lid curriculumcommissie – cluster Techniek docent, studietoestelcoach en lid curriculumcommissie – cluster Sociaal Kapitaal docent – cluster Management & Commerce docent – cluster Sociaal Kapitaal</p> <p>Externe deelnemers (NQA): Marga Dekker – secretaris Gerard Lenssen - panellid José Kniep – panellid Kees Rijsenbrij – panellid</p>

LEERWEGONAFHANKELIJK TOETSEN

Gespreksleider: voormalig lid programmateam Flexibel Onderwijs - adviseur onderwijs- en onderzoekskwaliteit

Interne deelnemers:

teamleider - cluster TLO

docent - cluster Sociaal Kapitaal

docent, studietoetscoach en lid curriculumcommissie - cluster Management & Commerce

docent, studietoetscoach en teamleider - cluster Sociaal kapitaal

docent en lid curriculumcommissie - cluster Techniek

Externe deelnemers (NQA):

Carry Bomhof - secretaris

Adriaan van Oosterloo - panellid

Harald Theunissen - panellid

Thema's ontwikkelgesprek

Borging en rol examencommissie - hoe geef je als examencommissie invulling aan je rol binnen Flexibel Onderwijs? Vragen die aan bod kwamen zijn: 'Wat zijn uitdagingen en best practices m.b.t. de borging van leerwegonafhankelijk toetsen?' en 'Welke rol kan of moet een examencommissie innemen op het gebied van valideren?'

Feedbackprocessen binnen Flexibel Onderwijs - vormgeving en borging. Feedback is belangrijk voor het leerproces van studenten. Maar hoe zorgen we ervoor dat (peer)feedback studenten ondersteunt in het leren en ontwikkelen, ook over modules heen?

Leerwegonafhankelijk toetsen - Leerwegonafhankelijk toetsen is een essentieel uitgangspunt van Flexibel Onderwijs. Centraal in deze sessie stond de vraag hoe we dit zo optimaal mogelijk maken voor studenten.

Uitkomsten ontwikkelgesprek

Borging en rol examencommissie

Algemeen is de borgende en proactieve rol bij de meeste examencommissies nog verder doorontwikkeld ten opzichte van een jaar geleden en daarmee goed van de grond gekomen. Soms zijn er uitdagingen, bijvoorbeeld vanwege wijzigingen in de organisatie(structuur) van examen- en toetscommissie. Wanneer het aantal studenten in een flexibele opleidingsvariant relatief laag is, gaat de aandacht en de (denk)tijd van de examencommissie makkelijker uit naar de de varianten die breder vertegenwoordigd zijn. Bij een aantal commissies is de borging, mede vanwege het grote aantal opleidingen dat deelneemt in het experiment en daarmee de grote focus op borging vanaf de start van het experiment, geen enkel issue meer. Proctoring en online toetsing hebben dit jaar veel aandacht gevraagd, waardoor er soms minder aandacht was voor het verder uitbouwen van de proactieve rol van de examencommissies.

Bij de start van het experiment was het zoeken naar het opzetten van een infrastructuur passend bij Flexibel Onderwijs, bijvoorbeeld met betrekking tot valideren en formatieve toetsing (hoewel dit laatste niet per se een rol is van de examencommissie). Dit geldt ook voor de gevraagde proactieve houding. De ondersteuning vanuit het programmateam is als positief ervaren. De uitgangspunten van Flexibel Onderwijs en DBE [leerwegonafhankelijk toetsen, valideren, red.] sluiten op elkaar aan. Daardoor wordt de borging in de toekomst wellicht eenvoudiger. Geconcludeerd wordt dat een examencommissie veel eerder in het proces een rol krijgt dan voorheen, bijvoorbeeld bij het opstellen van leeruitkomsten en rubrics.

Visitatie van de opleidingen van de clustervisitaties Flexibel Onderwijs februari 2020 | Verslag ontwikkelgesprek | datum gesprek: 18 februari 2021 | datum verslag: 24 maart 2021

(Maatwerk)valideren gebeurt steeds vaker en ook voor kleinere eenheden, maar een deel van de studenten verkiest deelnemen aan de toets nog boven valideren vanwege de hoeveelheid tijd die het kost een portfolio samen te stellen. Geleverd bewijsmateriaal is in steeds grotere mate significant en de onderbouwing navolgbaar, daarin is in het afgelopen jaar duidelijk vooruitgang geboekt. Fijnmaziger beschrijven van leeruitkomsten is hierin helpend gebleken. Het (her)schrijven van leeruitkomsten en het proces van valideren vormen daarbij een iteratief proces. Wettelijke kaders binnen opleidingen of sterke dynamiek in beroepenvelden maken het soms lastiger om te valideren. Standaard validering (op basis van formeel leren) vindt in grotere mate plaats dan maatwerk valideren. Examinatoren hebben een prominente rol, deze zou wellicht beter kunnen verschuiven naar de examencommissies, omdat zij de validering toekennen. Dit staat echter op gespannen voet met de hoeveelheid aanvragen die bij sommige commissies beoordeeld moeten worden. Commissies zoeken nog naar mogelijkheden om te borgen, maar dit wel beheersbaar te houden, bijvoorbeeld door het nemen van steekproeven (controle versus vertrouwen). Een duidelijke rol voor examencommissies in het toetsen van de opgestelde leeruitkomsten en criteria, maakt het ook eenvoudiger (steekproefsgewijs) na te gaan of validering te verantwoorden is op basis van het aangeleverde materiaal. Hierin kan meer van elkaar geleerd worden, maar ook het werkveld zou een grotere rol kunnen hebben in het formuleren van leeruitkomsten die aansluiten bij de beroepspraktijk en het valideren daarvan.

Het Platform Examencommissies van NHL Stenden biedt kansen om specifiek Flexibel Onderwijs onder de aandacht te houden en van elkaar te leren, dit gebeurt op dit moment steeds meer. De intensivering van het aantal bijeenkomsten en de betrokkenheid van de portefeuillehouder Onderwijs en Onderzoek van het college van bestuur worden daarbij als positief ervaren. Bij een aantal clusters worden ook contacten tussen examen- en curriculumcommissies gelegd. Leren van elkaar en delen van ervaringen (in- en extern) gebeurt nog veelal informeel. Een suggestie van de aanwezige panelleden is om dit te versterken en te formaliseren door het inrichten van een aparte kamer voor de flexibele opleidingen binnen het Platform Examencommissies. Zeker gedurende de looptijd van het experiment. Examencommissies kunnen meer hun weg vinden naar de landelijke opleidingsoverleggen om daar meer specifieke vraagstukken (bijvoorbeeld lerarenopleidingen en verpleegkunde) te bespreken. De SharePointomgeving Flexibel Onderwijs biedt mogelijkheden informatie te delen en in contact te komen met inhoudsdeskundigen, deze blijft in ontwikkeling. Voorgesteld wordt om bijeenkomsten te plannen met de betrokken examencommissies, *best practices* te verzamelen en deze te delen op de eerdergenoemde SharePointomgeving.

Feedbackprocessen binnen Flexibel Onderwijs

Binnen alle flexibele opleidingen neemt feedback een belangrijke plaats in, zowel feedback van docenten en werkveld aan studenten als feedback tussen studenten onderling. Binnen de opleidingen is de navolgbaarheid van de gegeven feedback en het vastleggen van de feedback een van de aandachtspunten uit de clustervisitaties. Dit geldt zowel voor feedback als onderdeel van summatieve toetsing als de meer informele, formatieve feedbackmomenten.

Naast feedback op de inhoudelijke uitwerking van bijvoorbeeld beroepsproducten, tussentijds of na afronding, is er ook steeds meer oog voor het proces van totstandkoming van een product en de ontwikkeling van competenties gedurende de opleiding. Verschillende opleidingen zien mogelijkheden om studenten in de gelegenheid te stellen competenties die vaker terugkomen gedurende de opleiding over modules heen te ontwikkelen naar een bepaald niveau. Daarbij is het van groot belang dat de student regie pakt over het eigen leerproces en de feedback vastlegt en verwerkt.

Het versterken van de regie van studenten op het leerproces blijkt niet vanzelf te gaan. Docenten hebben daarin een ondersteunende rol, zodat studenten het feedbackproces volledig doorlopen, de feedbackloop sluiten. De mate waarin en de wijze waarop docenten dit onder-

steunen verschilt tussen opleidingen. Het werken in communities wordt daarbij als belangrijke meerwaarde gezien, waarin de docenten het feedbackproces tussen studenten kunnen faciliteren, zowel binnen modules als binnen een jaargang of zelfs tussen de jaargangen. Leren van elkaar met betrekking tot dit thema wordt als cruciaal gezien.

Geconstateerd wordt dat de eigen regie en de rol van feedback direct bij de start van de opleiding opgepakt en structureel doorgevoerd moet worden in een volledig curriculum. Daarnaast zouden de voorbeelden die de verschillende opleidingen aandragen tezamen 'de ideale opleiding vormen': een opleiding met meerdere meetmomenten met een duidelijke rol voor feed-up, feedback en feedforward, ook ten aanzien van het proces en de ontwikkeling. Zowel van docenten en werkveld naar studenten als (en vooral ook) tussen studenten. Opleidingen kunnen meer ingericht worden vanuit de principes van programmatisch toetsen, met aandacht voor *feedback literacy* als voorwaarde om het feedbackproces optimaal vorm te kunnen geven.

Leerwegaafhankelijk toetsen

Er is bij de opleidingen veel aandacht voor de kwaliteit van de leeruitkomsten, de relatie tussen leeruitkomsten en leerwegaafhankelijke toetsing, de rol van het werkveld bij enerzijds beschrijven en anderzijds bij het aantonen van de leeruitkomsten. Ook in dit gesprek wordt aangegeven dat maatwerkvalidering voor studenten als lastig en omslachtig wordt ervaren. Bij een aantal opleidingen wordt bij het ontwikkelen en inrichten van het onderwijs voor alle varianten 'flex de standaard': de uitgangspunten zijn daarmee ook leidend voor de (door)ontwikkeling van voltijd DBE. Vanuit de overtuiging dat hetgeen binnen Flexibel Onderwijs is geleerd en ontwikkeld van meerwaarde is voor al het onderwijs, maar ook vanuit het oogpunt van efficiëntie. Uiteindelijk ontvangen studenten eenzelfde diploma, op basis van dezelfde set aan leeruitkomsten, en verschilt alleen de route ernaartoe.

Formuleren van leeruitkomsten is één ding, geconstateerd wordt dat het belangrijkste is om eerst te bepalen wat je wilt zien van de student en hoe hij aan kan tonen wat hij heeft geleerd. Maar ook, samen met het werkveld, nagaan wat het beroepenveld nodig heeft. Daarmee wordt teruggegaan naar de kern van het beroep waartoe opgeleid wordt. De variatiemogelijkheden in toetsvormen is van groot belang, zodat een student niet leert om 'door een hoepeltje te springen'. Dit kan door toetsing meer aan te laten sluiten bij wat er in de praktijk gevraagd wordt. Een aantal voorbeelden is de revue gepasseerd: presenteren, ontwikkelgesprek opnemen of een nieuwe inrichting van een fabriekshal om recht te doen aan de Covid-maatregelen. De toetsing wordt hiermee veel rijker.

Een vraagstuk is hoe binnen de toetsing recht gedaan kan worden aan zowel de praktijkontwikkeling van de student als de kennisbasis. Gesproken is over mogelijkheden tot integratief toetsen. Een voorbeeld is de voorwaarde een voldoende afgerond beroepsproduct te laten zien, voordat een student een integraal assessment kan aanvragen.

Een meer studenteigen leeruitkomst leidt tot een meer studenteigen leerweg en daarmee tot meer studenteigen toetsing. In wezen wordt er binnen Flexibel Onderwijs een diepere aansluiting met de student gezocht. Studenten meer eigenaar laten worden van de leeruitkomst en de toetsing vraagt veel van opleidingen en de docenten die daarin een rol spelen. Dat geldt ook voor de beoordeling van een variatie aan beroepsproducten. Dit staat op gespannen voet met de tijd die docenten hebben en met de budgettering.

Algemeen

Algemeen wordt geconstateerd dat leren van en met elkaar meer uitgebouwd kan worden. Een laagdrempelige manier zoals voor het ontwikkelgesprek is gekozen kan hiervoor als voorbeeld dienen. Hier is duidelijk behoefte aan en er wordt ook al op kleine schaal aan gewerkt. Daarnaast is er behoefte om op inhoudelijk vergelijkbare opleidingsthema's, tussen verschillende opleidingen, meer samen te werken. De geconstateerde ontwikkeling dat de uitgangspunten van Flexibel Onderwijs ook hun weg vinden naar de (door)ontwikkeling van

DBE-onderwijs biedt veel kansen. Gezien de overlap tussen Flexibel Onderwijs en DBE wordt samenwerken en leren van elkaar rondom de besproken thema's als meerwaarde gezien voor de gehele hogeschool. Het geeft aan dat het gedachtengoed van Flexibel Onderwijs gemeengoed lijkt te worden. Deze ontwikkelingen kunnen elkaar versterken. Tegelijkertijd bestaat het risico dat opleidingen in het experiment en de doorontwikkeling van Flexibel Onderwijs (het experiment is immers nog niet afgelopen) onvoldoende aandacht krijgen, meer specifiek ten aanzien van de aanvullende voorwaarden die vanuit de NVAO voor de experimentopleidingen zijn gesteld ten aanzien van de standaarden.

Bestuurlijke aandacht en ondersteuning van het management voor Flexibel Onderwijs is van meerwaarde en cruciaal voor de (door)ontwikkeling van Flexibel Onderwijs. Zeker nu het programmateam is opgegaan in de staande organisatie. Daarnaast vraagt Flexibel Onderwijs, maar ook DBE, iets van de hogeschool ten aanzien van verandering van ondersteunende processen. De huidige financiering, zoals dit landelijk is bepaald, staat tot slot echte flexibilisering in de weg. Er is behoefte om het gesprek te voeren met het bestuur en het management om met elkaar het gevoel te krijgen wat flexibilisering nu echt betekent en wat daarvoor nodig is, zeker ook omdat vergelijkbare vraagstukken ook betrekking hebben op DBE.